

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 17ης Νοεμβρίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) – Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) – Κανονισμός (ΕΕ) 1698/2005 – Άρθρο 40 – Εθνικό πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης για την περίοδο 2007-2013 – Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων – Σφάλματα υπολογισμού – Μειώσεις ενισχύσεων από τις εθνικές αρχές – Αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης – Αρχή της ασφάλειας δικαίου»

Στην υπόθεση C-443/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Curtea de Apel Pitești (εφετείο Pitești, Ρουμανία) με απόφαση της 5ης Ιουλίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Ιουλίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

SC Avicarvil Farms SRL

κατά

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale,

Agencia pentru Finanțarea Investițiilor Rurale,

Agencia de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA),

Agencia de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) – Centrul Județean Vâlcea,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Plešič, προεδρεύοντα, I. Jarukaitis και Z. Csehi (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. M. Collins

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η SC Avicarvil Farms SRL, εκπροσωπούμενη από τον C. S. Strățulă και την O. Strățulă, avocați,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

- το Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, εκπροσωπούμενο από τον A. I. Chesnoiu,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις L.-E. Bațagoi και E. Gane,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Biolan και A. Sauka,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 143 του κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 [του Συμβουλίου] (ΕΕ 2013, L 347, σ. 320, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 200, σ. 140), ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 310 ΣΛΕΕ, το άρθρο 40, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ 2005, L 277, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2012, L 206, σ. 23), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 74/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 30, σ. 100) (στο εξής: κανονισμός 1698/2005), καθώς και τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της SC Avicarvil Farms SRL (στο εξής: Avicarvil Farms), ως διαδόχου της Avicarvil SRL, και, αφετέρου, του Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (Υπουργείου Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, Ρουμανία), της Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (Υπηρεσίας για τη χρηματοδότηση των αγροτικών επενδύσεων, Ρουμανία), του Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) [Οργανισμού πληρωμών και παρέμβασης για τη γεωργία (APIA), Ρουμανία] και του APIA – Centrul Județean Vâlcea (APIA – Νομαρχιακό Κέντρο Vâlcea, Ρουμανία) (στο εξής: APIA Vâlcea), σχετικά με μείωση ενισχύσεων για την καλή διαβίωση των ζώων.

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1698/2005

- 3 Το τιτλοφορούμενο «Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων» άρθρο 40 του κανονισμού 1698/2005 όριζε τα εξής:

«1. Η στήριξη για την καλή διαβίωση των ζώων που προβλέπεται στο άρθρο 36 στοιχείο α) σημείο ν) χορηγείται σε γεωργούς οι οποίοι αναλαμβάνουν εθελοντικά δεσμεύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων.

2. Οι ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων καλύπτουν μόνο δεσμεύσεις που υπερβαίνουν τόσο τα σχετικά υποχρεωτικά πρότυπα, τα οποία θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 4 και το παράρτημα III του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 [του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001 (ΕΕ 2003, L 270, σ. 1)], όσο και άλλες σχετικές υποχρεωτικές απαιτήσεις που θεσπίζονται από την εθνική νομοθεσία και προσδιορίζονται στο πρόγραμμα.

Οι δεσμεύσεις αυτές αναλαμβάνονται κατά γενικό κανόνα για περίοδο μεταξύ πέντε και επτά ετών. Όταν είναι αναγκαίο και δικαιολογημένο, καθορίζεται μεγαλύτερο διάστημα σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 90 παράγραφος 2 για ιδιαίτερους τύπους δεσμεύσεων.

3. Οι ενισχύσεις χορηγούνται ετησίως και καλύπτουν το πρόσθετο κόστος και το διαφυγόν εισόδημα που απορρέουν από την αναληφθείσα δέσμευση. Εάν χρειάζεται, μπορούν να καλύπτουν επίσης το κόστος της συναλλαγής.

Η στήριξη περιορίζεται στο μέγιστο ποσό που καθορίζεται στο Παράρτημα I.»

Ο κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 966/2012

4 Το επιγραφόμενο «Επιμερισμένη διαχείριση με τα κράτη μέλη» άρθρο 59 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου (ΕΕ 2012, L 298, σ. 1), προέβλεπε τα ακόλουθα:

«1. Όταν η Επιτροπή εκτελεί τον προϋπολογισμό υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης, τα εκτελεστικά καθήκοντα ανατίθενται στα κράτη μέλη. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη τηρούν τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, της διαφάνειας και της μη εφαρμογής διακρίσεων [...]. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη εκπληρούν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους όσον αφορά τους λογιστικούς και άλλους ελέγχους και αναλαμβάνουν τις απορρέουσες ευθύνες που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό. [...]

2. Κατά την εκτέλεση καθηκόντων που συνδέονται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού, τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών μέτρων, για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, και συγκεκριμένα:

α) εξασφαλίζουν ότι οι ενέργειες που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό εκτελούνται με ενδεδειγμένο και αποτελεσματικό τρόπο και σύμφωνα με τους εφαρμοστέους τομεακούς κανόνες, και για τον σκοπό αυτό διαπιστεύουν κατά την παράγραφο 3 και εποπτεύουν οργανισμούς αρμόδιους για τη διαχείριση και τον έλεγχο των πόρων της Ένωσης·

[...]».

- 5 Ο κανονισμός αυτός καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε, με ισχύ από τις 2 Αυγούστου 2018, από τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2018, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1296/2013, (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 1304/2013, (ΕΕ) αριθ. 1309/2013, (ΕΕ) αριθ. 1316/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) αριθ. 283/2014 και της απόφασης αριθ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 (ΕΕ 2018, L 193, σ. 1), του οποίου το άρθρο 63, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', αντιστοιχεί στο άρθρο 59, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 966/2012.

Ο κανονισμός 1303/2013

- 6 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1303/2013, το οποίο τιτλοφορείται «Αντικείμενο», έχει ως ακολούθως:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει τους κοινούς κανόνες που εφαρμόζονται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), τα οποία λειτουργούν βάσει ενός κοινού πλαισίου (στο εξής “Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία – ΕΔΕΤ”). Καθορίζει επίσης τις αναγκαίες διατάξεις για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των ΕΔΕΤ και ο συντονισμός μεταξύ τους και με τα άλλα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής της Ένωσης. Οι κοινοί κανόνες που έχουν εφαρμογή στα ΕΔΕΤ καθορίζονται στο δεύτερο μέρος.

Το τρίτο μέρος θεσπίζει τους γενικούς κανόνες που διέπουν το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ (αποκαλούνται από κοινού “διαρθρωτικά ταμεία”) και το Ταμείο Συνοχής, όσον αφορά τα καθήκοντα, τους στόχους προτεραιότητας και την οργάνωση των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής (τα “Ταμεία”), τα κριτήρια επιλεξιμότητας των κρατών μελών και των περιφερειών που είναι επιλέξιμα για υποστήριξη από τα ΕΔΕΤ, τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους και τα κριτήρια για την κατανομή τους.

Το τέταρτο μέρος θεσπίζει τους γενικούς κανόνες που εφαρμόζονται στα Ταμεία και το ΕΤΘΑ σχετικά με τη διαχείριση και τον έλεγχο, τη δημοσιονομική διαχείριση, τους λογαριασμούς και τις δημοσιονομικές διορθώσεις.

[...]»

- 7 Το άρθρο 143 του κανονισμού 1303/2013, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δημοσιονομικές διορθώσεις από τα κράτη μέλη», περιλαμβάνεται στο επιγραφόμενο «Γενικές διατάξεις που εφαρμόζονται στα Ταμεία και το ΕΤΘΑ» τέταρτο μέρος του κανονισμού. Οι παράγραφοι 1 και 2 του εν λόγω άρθρου έχουν ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη φέρουν την πρωταρχική ευθύνη για τη διερεύνηση των παρατυπιών και την επιβολή των αναγκαίων δημοσιονομικών διορθώσεων και την επιδίωξη της ανάκτησης των σχετικών ποσών. Σε περίπτωση συστημικής παρατυπίας, το κράτος μέλος επεκτείνει την έρευνα του για να καλυφθούν όλες οι πράξεις που έχουν ενδεχομένως επηρεαστεί.

2. Τα κράτη μέλη προβαίνουν στις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις όσον αφορά τις μεμονωμένες ή συστημικές παρατυπίες που διαπιστώνονται σε πράξεις ή επιχειρησιακά προγράμματα. Οι δημοσιονομικές διορθώσεις συνίστανται στην ακύρωση ολόκληρης ή μέρους

της δημόσιας συνεισφοράς σε μια πράξη ή επιχειρησιακό πρόγραμμα. Το κράτος μέλος λαμβάνει υπόψη τη φύση και τη σοβαρότητα των παρατυπιών και την οικονομική απώλεια των Ταμείων ή του ΕΤΘΑ και εφαρμόζει αναλογική διόρθωση. Οι δημοσιονομικές διορθώσεις εγγράφονται στους λογαριασμούς για τη λογιστική χρήση κατά τη διάρκεια της οποίας αποφασίζεται η ακύρωση.»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1305/2013

- 8 Το άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΕ) 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 487, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 130, σ. 1), το οποίο τιτλοφορείται «Καλή μεταχείριση των ζώων», προβλέπει στην παράγραφο 3 τα εξής:

«Οι ενισχύσεις χορηγούνται ετησίως και αποζημιώνουν τους δικαιούχους για το σύνολο ή μέρος των πρόσθετων δαπανών και του διαφυγόντος εισοδήματος ως αποτέλεσμα των δεσμεύσεων που ανελήφθησαν. Εφόσον είναι αναγκαίο, καλύπτουν επίσης το κόστος συναλλαγής έως αξίας 20 % της ενίσχυσης που καταβλήθηκε για τις δεσμεύσεις καλής μεταχείρισης των ζώων.

Η στήριξη περιορίζεται στο ανώτατο ποσό που καθορίζεται στο παράρτημα II.»

- 9 Κατά το επιγραφόμενο «Κανονισμός [αριθ. 1698/2005]» άρθρο 88 του κανονισμού:

«Ο κανονισμός [αριθ. 1698/2005] καταργείται.

Ο κανονισμός [αριθ. 1698/2005] εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις πράξεις που υλοποιούνται σύμφωνα με τα προγράμματα που εγκρίνονται από την Επιτροπή δυνάμει του εν λόγω κανονισμού πριν από την 1η Ιανουαρίου 2014.»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1306/2013

- 10 Το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 549), το οποίο φέρει τον τίτλο «Ταμεία για τη χρηματοδότηση των γεωργικών δαπανών», προβλέπει τα εξής:

«1. Για την επίτευξη των στόχων της [Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ)] οι οποίοι ορίζονται στη ΣΛΕΕ, η χρηματοδότηση των διαφόρων μέτρων που εμπίπτουν στην εν λόγω πολιτική, συμπεριλαμβανομένης της αγροτικής ανάπτυξης, εξασφαλίζεται από:

α) το Ευρωπαϊκό γεωργικό ταμείο εγγυήσεων-ΕΓΤΕ·

β) το Ευρωπαϊκό γεωργικό ταμείο-ΕΓΤΑΑ.

2. Το ΕΓΤΕ και το ΕΓΤΑΑ [...] εντάσσονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο προϋπολογισμός της Ένωσης).»

- 11 Το άρθρο 5 του ως άνω κανονισμού, το οποίο τιτλοφορείται «Δαπάνες του ΕΓΤΑΑ», έχει ως ακολούθως:

«Το ΕΓΤΑΑ αποτελεί αντικείμενο επιμερισμένης διαχείρισης μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης. Χρηματοδοτεί τη χρηματοδοτική συνεισφορά της Ένωσης στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που εφαρμόζονται σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης.»

- 12 Το άρθρο 52 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Όταν διαπιστώσει ότι οι δαπάνες που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 και στο άρθρο 5 δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία και, όσον αφορά το ΕΓΤΑΑ, με την εφαρμοστέα ενωσιακή και εθνική νομοθεσία που αναφέρεται στο άρθρο 85 του κανονισμού [αριθ. 1303/2013] η Επιτροπή εκδίδει εκτελεστικές πράξεις για τον καθορισμό των ποσών που πρέπει να αποκλειστούν από την ενωσιακή χρηματοδότηση. [...]»

- 13 Το άρθρο 58 του κανονισμού 1306/2013, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης», διευκρινίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν, στο πλαίσιο της ΚΓΠ, όλες τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις και λαμβάνουν όλα τα άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, και ιδίως για τα εξής:

- α) την εξακρίβωση της νομιμότητας και της κανονικότητας των πράξεων που χρηματοδοτούνται από [το ΕΓΤΕ και το ΕΓΤΑΑ]·
- β) την εξασφάλιση αποτελεσματικής πρόληψης της απάτης ιδίως όσον αφορά τους τομείς υψηλής επικινδυνότητας, που θα ενεργούν αποτρεπτικά, λαμβανομένου υπόψη του κόστους και των οφελών καθώς και της αναλογικότητας των μέτρων·
- γ) την πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διόρθωση παρατυπιών και περιπτώσεων απάτης·
- δ) την επιβολή αποτελεσματικών, αποτρεπτικών και αναλογικών κυρώσεων σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία, ή ελλείψει αυτής, με την εθνική νομοθεσία και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, την κίνηση νομικών διαδικασιών προς τον σκοπό αυτό·
- ε) την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών με τους τόκους και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, την κίνηση νομικών διαδικασιών προς τον σκοπό αυτό.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 14 Μετά την έκδοση της αποφάσεως C (2008) 3831 της Επιτροπής, της 16ης Ιουλίου 2008, για την έγκριση του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης της Ρουμανίας για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 (στο εξής: ΕΠΑΑ 2007-2013), το εν λόγω κράτος μέλος θέσπισε διατάξεις για τη βελτίωση της καλής διαβίωσης των ζώων. Με την απόφαση C (2012) 3529, της 25ης Μαΐου 2012, η Επιτροπή συμπεριέλαβε στο ΕΠΑΑ 2007-2013, κατόπιν αιτήματος του εν λόγω κράτους μέλους, μέτρο στήριξης με τη μορφή αντισταθμιστικών πληρωμών για διαφυγόντα εισοδήματα, καθώς και για το πρόσθετο κόστος που επιβάρυνε τους γεωργούς οι οποίοι είχαν οικειοθελώς εφαρμόσει πρότυπα με σκοπό τη βελτίωση της καλής διαβίωσης των ζώων (στο

εξής: μέτρο 215). Κατ' εφαρμογήν του μέτρου αυτού προβλέπεται, όσον αφορά τα πουλερικά, ετήσια πληρωμή ανερχόμενη σε 14,29 ευρώ ανά «μονάδα ζωικού κεφαλαίου» (ΜΖΚ) ως ενίσχυση για τη βελτίωση της καλής διαβίωσης των ζώων κατά τη μεταφορά (στο εξής: ενίσχυση για τη βελτίωση της μεταφοράς) και ετήσια πληρωμή ανερχόμενη σε 29,49 ευρώ ανά ΜΖΚ ως ενίσχυση για τη διόρθωση του επιπέδου των νιτρικών και νιτρικών αλάτων στα χρησιμοποιούμενα ύδατα (στο εξής: ενίσχυση για τη βελτίωση του ύδατος).

- 15 Στις 14 Νοεμβρίου 2012 η Avicarvil ζήτησε από τον ΑΡΙΑ Vâlcea να της χορηγηθούν μη επιστρεπτές ενισχύσεις για τη βελτίωση της μεταφοράς και για τη βελτίωση του ύδατος σε αντάλλαγμα της δέσμευσής της να τηρεί στις εγκαταστάσεις της ορισμένα μέτρα για την καλή διαβίωση των πουλερικών για περίοδο πέντε τουλάχιστον ετών.
- 16 Στις 14 Νοεμβρίου 2014 η Avicarvil υπέβαλε στον ΑΡΙΑ Vâlcea αίτηση πληρωμής των εν λόγω μη επιστρεπτών ενισχύσεων για την περίοδο μεταξύ της 16ης Οκτωβρίου 2014 και της 15ης Οκτωβρίου 2015, που αντιστοιχούσε στο τρίτο έτος της δέσμευσής της. Στις 10 Φεβρουαρίου 2015, η Avicarvil κατέθεσε στον ΑΡΙΑ Vâlcea λογαριασμό μερικής εκκαθάρισης για το πρώτο τρίμηνο του εν λόγω τρίτου έτους, ύψους 806 544,72 ευρώ.
- 17 Στις 16 Φεβρουαρίου 2015 η Avicarvil ενημέρωσε τον ΑΡΙΑ Vâlcea για τη μεταβίβαση στην Avicarvil Farms δύο εκ των εκμεταλλεύσεων ιδιοκτησίας της τις οποίες αφορούσε η αίτησή της για τη χορήγηση ενίσχυσης.
- 18 Κατόπιν επισκέψεως για έλεγχο που πραγματοποίησε το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο στη Ρουμανία μεταξύ της 18ης και της 29ης Μαΐου 2015 αποκαλύφθηκε η ύπαρξη σφαλμάτων που οδήγησαν σε υπερβολικά επίπεδα πληρωμών όσον αφορά τις ενισχύσεις που είχαν καταβληθεί κατ' εφαρμογήν του μέτρου 215.
- 19 Λόγω των σφαλμάτων αυτών και προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, το Υπουργείο Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης πρότεινε, με σημείωμα της 20ής Ιανουαρίου 2016, την πραγματοποίηση τμηματικών πληρωμών υπολογιζομένων βάσει προσωρινών ποσών, μειωμένων σε 3,92 ευρώ/ΜΖΚ όσον αφορά την ενίσχυση για τη βελτίωση των μεταφορών και σε 10,91 ευρώ/ΜΖΚ όσον αφορά την ενίσχυση για τη βελτίωση του ύδατος.
- 20 Συμφώνως προς το σημείωμα αυτό, ο ΑΡΙΑ Vâlcea μείωσε, με δύο αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 2016 και της 2ας Μαρτίου 2016, το οφειλόμενο στην Avicarvil Farms ποσό για το τρίτο έτος της δέσμευσής της σε 4 175 442,65 ρουμανικά λεί (RON) (περίπου 844 700 ευρώ).
- 21 Μετά την απόρριψη της διοικητικής ενστάσεώς της κατά των ανωτέρω αποφάσεων, η Avicarvil Farms άσκησε ενώπιον του Tribunalul Vâlcea (πρωτοδικείου Vâlcea, Ρουμανία) προσφυγή-αγωγή με αίτημα, μεταξύ άλλων, την ακύρωση των αποφάσεων αυτών και της εν λόγω απορριπτικής αποφάσεως καθώς και την αποκατάσταση ζημίας ανερχόμενης σε ποσό ίσο προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού το οποίο εκτιμούσε ότι της οφειλόταν και του ποσού που της είχε πράγματι καταβληθεί, ήτοι 1 285 221,42 RON (περίπου 286 700 ευρώ).
- 22 Με απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2019, το Tribunalul Vâlcea (πρωτοδικείο Vâlcea) απέρριψε την προσφυγή-αγωγή της Avicarvil Farms.

- 23 Το εν λόγω δικαστήριο διαπίστωσε ότι τα ποσοστά στήριξης που είχαν καθοριστεί στο πλαίσιο του ΕΠΑΑ 2007-2013 ήταν σχεδόν τριπλάσια του κόστους και των απωλειών που υπέστη η Avicarvil Farms προς τήρηση της αναληφθείσας δέσμευσης στον τομέα της καλής διαβίωσης των ζώων. Επιπλέον, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η διόρθωση του σφάλματος αυτού δεν θίγει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της Avicarvil Farms. Υπενθύμισε δε ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έναντι σαφούς διάταξης του δικαίου της Ένωσης, η δε συμπεριφορά εθνικής αρχής δεν μπορεί να θεμελιώσει την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εκ μέρους του επιχειρηματία ότι θα τύχει μεταχείρισης αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης. Συναφώς, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις του άρθρου 40 του κανονισμού 1698/2005, σχετικά με τις ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων, είναι πολύ σαφείς.
- 24 Η Avicarvil Farms άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως αυτής. Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης της λύσης την οποία προέκρινε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τη νομιμότητα της μείωσης από τις ρουμανικές αρχές του ποσού των προβλεπόμενων στο πλαίσιο του ΕΠΑΑ 2007-2013 ενισχύσεων, βάσει των οποίων ο δικαιούχος είχε δεσμευθεί –για πέντε έτη– να πραγματοποιήσει ορισμένες δαπάνες, πριν από την έκδοση της εκτελεστικής αποφάσεως (ΕΕ) 2018/873 της Επιτροπής, της 13ης Ιουνίου 2018, για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ 2018, L 152, σ. 29), συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την ενίσχυση για τη βελτίωση της μεταφοράς και την ενίσχυση για τη βελτίωση του ύδατος.
- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Curtea de Apel Pitești (εφετείο Pitești, Ρουμανία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιτίθεται το άρθρο 143 του κανονισμού 1303/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 310 ΣΛΕΕ (αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης) και με το άρθρο 40, παράγραφος 3, του κανονισμού [1698/2005] [το οποίο ενσωματώθηκε στο άρθρο 33, παράγραφος 3, του κανονισμού 1305/2013], σε συνδυασμό επίσης με την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και την αρχή της ασφάλειας δικαίου, σε διοικητική πρακτική των εμπλεκόμενων στην εφαρμογή μέτρου μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής συνδρομής εθνικών αρχών, οι οποίες, κατόπιν της εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου διαπιστώσεως σφάλματος υπολογισμού, εξέδωσαν πράξεις για τη μείωση του ποσού της χρηματοδοτικής συνδρομής που προβλέπεται από το [ΕΠΑΑ 2007-2013], όπως εγκρίθηκε με την απόφαση C (2012) 3529 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 25ης Μαΐου 2012, πριν από την έκδοση νέας αποφάσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση των ποσών που υπερβαίνουν το πρόσθετο κόστος και τα διαφυγόντα εισοδήματα που απορρέουν από τις αναληφθείσες δεσμεύσεις, ως αποτέλεσμα των σφαλμάτων υπολογισμού;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 26 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται, αφενός, ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης η απόφαση των ρουμανικών αρχών να μειώσουν ορισμένες χρηματοδοτούμενες από το ΕΓΤΑΑ ενισχύσεις για τη στήριξη μέτρων που ελήφθησαν για τη βελτίωση της καλής διαβίωσης των ζώων στο πλαίσιο της εκτέλεσης του ΕΠΑΑ 2007-2013, υπό

το πρίσμα ιδίως του άρθρου 143 του κανονισμού 1303/2013. Από το άρθρο 1, τρίτο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού προκύπτει όμως ότι το τέταρτο μέρος του, στο οποίο περιλαμβάνεται το άρθρο 143, θεσπίζει τους γενικούς κανόνες που εφαρμόζονται στο ΕΤΠΑ, στο ΕΚΤ, στο Ταμείο Συνοχής και στο ΕΤΘΑ σχετικά με τη διαχείριση και τον έλεγχο, τη δημοσιονομική διαχείριση, τους λογαριασμούς και τις δημοσιονομικές διορθώσεις. Ως εκ τούτου, το άρθρο 143 του εν λόγω κανονισμού δεν έχει εφαρμογή στο ΕΓΤΑΑ. Επομένως, η ερμηνεία της διατάξεως αυτής δεν είναι λυσιτελής για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

- 27 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία του άρθρου 40, παράγραφος 3, του κανονισμού 1698/2005, το οποίο καταργήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 2014 με τον κανονισμό 1305/2013. Εντούτοις, από το άρθρο 88 του κανονισμού 1305/2013 προκύπτει ότι ο κανονισμός 1698/2005 εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις πράξεις που υλοποιούνται σύμφωνα με τα προγράμματα που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή δυνάμει του εν λόγω κανονισμού πριν από την 1η Ιανουαρίου 2014.
- 28 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η ανάληψη των δεσμεύσεων για την καλή διαβίωση των ζώων σε αντάλλαγμα των οποίων καταβλήθηκαν οι επίμαχες στην κύρια δίκη ενισχύσεις έλαβε χώρα το 2012, κατ' εφαρμογήν του μέτρου 215, το οποίο περιλήφθηκε στο ΕΠΑΑ 2007-2013 κατόπιν της από 25 Μαΐου 2012 εγκριτικής αποφάσεως της Επιτροπής. Επομένως, ο κανονισμός 1698/2005 έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης.
- 29 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο ενδέχεται να χρειαστεί να λάβει υπόψη κανόνες του δικαίου της Ένωσης στους οποίους δεν αναφέρθηκε ο εθνικός δικαστής με το ερώτημά του (απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2022, J. Sch. Omnibusunternehmen και K. Reisen, C-416/21, EU:C:2022:689, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το δε άρθρο 58 του κανονισμού 1306/2013 αφορά ειδικώς την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της ΚΓΠ, καθόσον η παράγραφος 1 αυτού απαριθμεί ειδικώς ορισμένες σχετικές υποχρεώσεις των κρατών μελών.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 40, παράγραφος 3, του κανονισμού 1698/2005 και το άρθρο 58, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 310, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, καθώς και με τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στην απόφαση των εμπλεκόμενων στην εφαρμογή μέτρου μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής συνδρομής εθνικών αρχών να μειώσουν, λόγω σφάλματος υπολογισμού που διαπίστωσε το Ελεγκτικό Συνέδριο, το ποσό της χρηματοδοτικής συνδρομής που χορηγήθηκε στο πλαίσιο του ΕΠΑΑ 2007-2013, όπως εγκρίθηκε από την Επιτροπή, δίχως να αναμείνουν την έκδοση από την Επιτροπή αποφάσεως για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ένωσης των ποσών που προέκυψαν από το εν λόγω σφάλμα υπολογισμού.
- 31 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1306/2013, για την επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ, η χρηματοδότηση των διαφόρων μέτρων που εμπίπτουν στην εν λόγω πολιτική, συμπεριλαμβανομένης της αγροτικής ανάπτυξης, εξασφαλίζεται από το ΕΓΤΑΑ. Το άρθρο 5 του κανονισμού προβλέπει ότι το ΕΓΤΑΑ αποτελεί αντικείμενο επιμερισμένης διαχείρισης μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης.
- 32 Το άρθρο 59, παράγραφος 1, του κανονισμού 966/2012 προέβλεπε ότι, όταν η Επιτροπή εκτελεί τον προϋπολογισμό υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης, τα καθήκοντα που συνδέονται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού ανατίθενται στα κράτη μέλη και τα τελευταία, καθώς και η

Επιτροπή, οφείλουν, μεταξύ άλλων, να τηρούν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και να εκπληρούν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους όσον αφορά τους λογιστικούς και άλλους ελέγχους. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου 59, κατά την εκτέλεση καθηκόντων που συνδέονται με την εκτέλεση του προϋπολογισμού, τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών μέτρων, για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, ιδίως εξασφαλίζοντας ότι οι ενέργειες που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό εκτελούνται με ενδεδειγμένο τρόπο και σύμφωνα με τους εφαρμοστέους τομεακούς κανόνες.

- 33 Συναφώς, το άρθρο 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 επιβάλλει στην Επιτροπή να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις για τον καθορισμό των ποσών που πρέπει να αποκλειστούν από την ενωσιακή χρηματοδότηση, όταν διαπιστώνει ότι οι δαπάνες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία. Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 58, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίζουν, στο πλαίσιο της ΚΓΠ, όλες τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις και να λαμβάνουν όλα τα άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, και ιδίως για τη διόρθωση παρατυπιών και την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.
- 34 Οι προαναφερθείσες διατάξεις θέτουν σε εφαρμογή την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 310, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, κατά το οποίο τα κράτη μέλη συνεργάζονται με την Ένωση προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι πιστώσεις που εγγράφονται στον προϋπολογισμό χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αρχή αυτή.
- 35 Εντούτοις, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις αυτές δεν επιβάλλουν στα κράτη μέλη να αναμένουν απόφαση της Επιτροπής αποκλείουσα από τη χρηματοδότηση της Ένωσης τα ποσά που προκύπτουν από σφάλμα κατά τον υπολογισμό της ενίσχυσης πριν από την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών. Εξάλλου, μια τέτοια υποχρέωση δεν θα μπορούσε ευχερώς να συμβιβαστεί με τα καθήκοντα προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης τα οποία αναθέτει το άρθρο 59 του κανονισμού 966/2012 στα κράτη μέλη, όταν ο προϋπολογισμός της Ένωσης εκτελείται υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης, ή με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλει το άρθρο 58, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013.
- 36 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η εκ μέρους κράτους μέλους άσκηση διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά τη σκοπιμότητα να αναζητηθούν πόροι της Ένωσης που χορηγήθηκαν αχρεωστήτως ή αντικανονικώς θα ήταν ασύμβατη με την υποχρέωση που βαρύνει, στο πλαίσιο της ΚΓΠ, τις εθνικές διοικητικές αρχές να ανακτούν τους πόρους που καταβάλλονται αχρεωστήτως ή αντικανονικώς (απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, σκέψη 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 37 Κατόπιν της ανωτέρω διευκρινίσεως, πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι οι διαφορές σχετικά με την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών δυνάμει του δικαίου της Ένωσης πρέπει, ελλείψει διατάξεων της Ένωσης, να επιλύονται από τα εθνικά δικαστήρια, κατ' εφαρμογήν του εθνικού τους δικαίου, υπό την επιφύλαξη των ορίων που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, σκέψη 96 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 38 Συναφώς, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου απορρέει ότι, όταν τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα με τα οποία θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης, υποχρεούνται να τηρούν τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται ιδίως η αρχή της

ασφάλειας δικαίου και η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (απόφαση της 26ης Μαΐου 2016, *Județul Neamț και Județul Bacău*, C-260/14 και C-261/14, EU:C:2016:360, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 39 Όσον αφορά την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, υπενθυμίζεται ότι το δικαίωμα επίκλησης της αρχής αυτής έχουν όλοι οι διοικούμενοι στους οποίους εθνική διοικητική αρχή δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες, παρέχοντάς τους συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις (απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, *Ministru kabinet*, C-120/17, EU:C:2018:638, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 40 Συναφώς, είναι σκόπιμο να εξεταστεί αν οι πράξεις της οικείας διοικητικής αρχής δημιούργησαν στον διοικούμενο δικαιολογημένη εμπιστοσύνη και, εάν τούτο ισχύει, να διαπιστωθεί ο δικαιολογημένος χαρακτήρας της εμπιστοσύνης αυτής (απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, *Ministru kabinet*, C-120/17, EU:C:2018:638, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 41 Εντούτοις, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έναντι σαφούς διάταξης του δικαίου της Ένωσης, η δε αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης συμπεριφορά εθνικής αρχής επιφορτισμένης με την εφαρμογή του δικαίου αυτού δεν μπορεί να θεμελιώσει την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εκ μέρους του διοικουμένου ότι θα τύχει μεταχείρισης αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, *Ministru kabinet*, C-120/17, EU:C:2018:638, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 42 Εν προκειμένω, το άρθρο 40, παράγραφος 3, του κανονισμού 1698/2005 καθορίζει τους κανόνες σχετικά με τις ενισχύσεις που πρέπει να χορηγούνται ετησίως στους γεωργούς για το σύνολο ή μέρος του πρόσθετου κόστους και των διαφυγόντων εισοδημάτων που απορρέουν από τις αναληφθείσες για την καλή διαβίωση των ζώων δεσμεύσεις. Η διάταξη αυτή προβλέπει ρητώς ότι «[ο]ι ενισχύσεις χορηγούνται ετησίως και καλύπτουν το πρόσθετο κόστος και το διαφυγόν εισόδημα που απορρέουν από την αναληφθείσα δέσμευση [και ε]άν χρειάζεται, μπορούν να καλύπτουν επίσης το κόστος της συναλλαγής».
- 43 Όπως προκύπτει από τη διατύπωση του προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι έχει αποδειχθεί η ύπαρξη υπεραντιστάθμισης. Συγκεκριμένα, λόγω των διαπιστωθέντων από το Ελεγκτικό Συνέδριο σφαλμάτων κατά τον υπολογισμό των αντισταθμιστικών πληρωμών όσον αφορά τις ενισχύσεις στο πλαίσιο του μέτρου 215 σχετικά με τα πουλερικά, οι πληρωμές αυτές είχαν αρχικώς καθοριστεί σε ποσοστά που υπερέβαιναν τα αναγκαία για την αντιστάθμιση των διαφυγόντων εισοδημάτων και του πρόσθετου κόστους που προέκυψαν από την εφαρμογή του μέτρου 215, κατά παράβαση του άρθρου 40, παράγραφος 3, του κανονισμού 1698/2005. Για να επανορθώσει αυτή την υπεραντιστάθμιση, ο ΑΡΙΑ Vâlcea μείωσε τα αρχικώς καθορισθέντα με το ΕΠΑΑ 2007-2013 ποσά.
- 44 Δεδομένου ότι τα εν λόγω ποσά καθορίστηκαν κατά τρόπο μη σύμφωνο προς το άρθρο 40, παράγραφος 3, του κανονισμού 1698/2005, οι ρουμανικές αρχές δεν μπορούσαν να δημιουργήσουν υπέρ της Avicarvil Farms, ανεξαρτήτως της καλής πίστεώς της, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι θα ετύχανε μεταχείρισεως αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 20ής Ιουνίου 2013, *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, σκέψεις 53 έως 56, και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, σκέψεις 70 έως 74).

- 45 Την κατά τα ανωτέρω εκτίμηση δεν μπορεί να αναιρέσει το γεγονός ότι η Avicarvil, την οποία διαδέχθηκε η αναιρεσείουσα, δεσμεύθηκε αρχικώς να συμμορφώνεται προς ειδικές απαιτήσεις για περίοδο πέντε τουλάχιστον ετών σε αντάλλαγμα των ενισχύσεων στο πλαίσιο του μέτρου 215 (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 26ης Απριλίου 1988, Krücken, 316/86, EU:C:1988:201, σκέψεις 22 έως 24, και της 20ής Ιουνίου 2013, Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407, σκέψη 56).
- 46 Όσον αφορά την αρχή της ασφάλειας δικαίου, υπενθυμίζεται ότι η εν λόγω αρχή επιτάσσει οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς και η εφαρμογή τους να μπορεί να προβλεφθεί από τους πολίτες, προκειμένου να παρέχουν τη δυνατότητα στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει η επίμαχη ρύθμιση και να είναι σε θέση να γνωρίζουν σαφώς τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους (πρβλ. αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2018, Teglgaard και Fløjstrupgård, C-239/17, EU:C:2018:597, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 16ης Φεβρουαρίου 2022, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-157/21, EU:C:2022:98, σκέψη 319).
- 47 Πάντως, όπως προκύπτει από τη σκέψη 42 της παρούσας απόφασης, το γράμμα του άρθρου 40, παράγραφος 3, του κανονισμού 1698/2005 δεν ενέχει αμφισημία, δεδομένου ότι προσδιορίζει σαφώς και επακριβώς το πρόσθετο κόστος και τα διαφυγόντα εισοδήματα τα οποία σκοπούν να καλύψουν οι προβλεπόμενες στο άρθρο 40 ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων. Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν αντιτίθεται στο να εκδίδουν εθνικές αρχές, όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης ρουμανικές αρχές, λόγω διαπιστωθέντων από το Ελεγκτικό Συνέδριο σφαλμάτων υπολογισμού τα οποία οδήγησαν σε υπεραντιστάθμιση των ως άνω κόστους και διαφυγόντων εισοδημάτων, πράξεις που επιβάλλουν τροποποίηση του ποσού της χρηματοδοτικής συνδρομής που είχε χορηγηθεί στο πλαίσιο του ΕΠΑΑ 2007-2013 κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής, έστω και αν η Επιτροπή δεν έχει ακόμη εκδώσει απόφαση για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ένωσης των ποσών που προέκυψαν από τα σφάλματα υπολογισμού και υπερέβαιναν το κόστος και τα διαφυγόντα εισοδήματα που προαναφέρθηκαν.
- 48 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 40, παράγραφος 3, του κανονισμού 1698/2005 και το άρθρο 58, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 310, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, καθώς και με τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται στην έκδοση από τις εμπλεκόμενες στην εφαρμογή μέτρου μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής συνδρομής εθνικές αρχές, λόγω σφάλματος υπολογισμού που διαπίστωσε το Ελεγκτικό Συνέδριο, πράξεων που επιβάλλουν μείωση του ποσού της χρηματοδοτικής συνδρομής που χορηγήθηκε στο πλαίσιο του ΕΠΑΑ 2007-2013, όπως εγκρίθηκε από την Επιτροπή, δίχως να αναμένουν την έκδοση από την Επιτροπή απόφασης για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ένωσης των ποσών που προέκυψαν από το εν λόγω σφάλμα υπολογισμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 49 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 40, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 74/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, καθώς και το άρθρο 58, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με το άρθρο 310, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, καθώς και με τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου,

έχουν την έννοια ότι:

δεν αντιτίθενται στην έκδοση από τις εμπλεκόμενες στην εφαρμογή μέτρου μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής συνδρομής εθνικές αρχές, λόγω σφάλματος υπολογισμού που διαπίστωσε το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, πράξεων που επιβάλλουν μείωση του ποσού της χρηματοδοτικής συνδρομής που χορηγήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) για τη Ρουμανία για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, όπως εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δίχως να αναμένουν την έκδοση από την Επιτροπή αποφάσεως για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ένωσης των ποσών που προέκυψαν από το εν λόγω σφάλμα υπολογισμού.

(υπογραφές)